

ARAŞTIRMA MAKALESİ

**Psikolojik Danışman Adaylarının Bireysel Psikolojik Danışma Yaparken
Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri**

Dr. Öğr. Üyesi Nuray AŞANTUĞRUL, Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Amasya, e-posta:
nuray.asantugrul@amasya.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6685-8734>

Öz

Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının bireysel psikolojik danışma yaparken karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin Bütünleşik Gelişimsel Model çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup, çalışma grubu Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında aktif olarak bireysel psikolojik danışma sürecini yürüten 21 adaydan oluşmaktadır. Veriler, katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiş ve içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların 10'unun terapötik ilişki kurmada sorun yaşamadığı, ancak katılımcıların 8'inin terapötik ilişki kurma sürecinde danışan kaynaklı direnç ve güven eksikliği sorunları ile karşılaştıkları saptanmıştır. Beceri ve teknik uygulama boyutunda katılımcıların 9'unun yüzleştirme ve derinleştirme gibi ileri düzey müdahale tekniklerinde zorlandıkları görülmüştür. Etik konularda ise, katılımcıların 12'sinin herhangi bir sınır ihlali yaşamadığı, ancak karşılaşılan temel riskin oturum dışı iletişim talepleri olduğu belirlenmiştir. Yaşanan sorunlara yönelik çözüm stratejilerinin başında süpervizyon desteği, kuramsal kaynakların incelenmesi ve seans içindeki yapılandırma sürecinin güçlendirilmesi gelmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda, psikolojik danışman eğitiminde süpervizyon süreçlerinin yapılandırılması ve adayların ileri düzey becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitim politikalarının önceliklendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Psikolojik Danışma, Psikolojik Danışman Adayları, Süpervizyon.

Makale Gönderme Tarihi: 31.12.2025

Makale Kabul Tarihi: 05.03.2026

Önerilen Atıf:

Aşantugrul, N. (2026). Psikolojik Danışman Adaylarının Bireysel Psikolojik Danışma Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(3): 143-156.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2026, 9(3): 143-156. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2026.1626>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

A Qualitative Study on the Problems Encountered by Counselor Trainees in Individual Counseling and Their Solution Suggestions

Assistant Prof. Dr. Nuray AŞANTUĞRUL, Amasya University, Faculty of Education, Amasya, e-mail: nuray.asantugrul@amasya.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6685-8734>

Abstract

This research aims to examine the problems and proposed solutions encountered by prospective psychological counselors during individual psychological counseling sessions, within the framework of the Integrative Developmental Model. This research is a qualitative study, and the study group consists of 21 prospective who actively conduct individual psychological counseling processes within the scope of the Individual Psychological Counseling Practice course. Data were collected from participants through a semi-structured interview form and analyzed using content analysis techniques. According to the research results, 10 of the participants did not experience problems in establishing a therapeutic relationship, but 8 of the participants encountered client-related resistance and lack of trust issues in the process of establishing a therapeutic relationship. In terms of skills and technical application, 9 of the participants were found to have difficulty with advanced intervention techniques such as confrontation and deepening. Regarding ethical issues, 12 of the participants did not experience any boundary violations, but the main risk encountered was requests for communication outside of the session. The primary solutions to these problems include supervision support, reviewing theoretical resources, and strengthening the structuring process within the therapy sessions. Based on these findings, it is recommended that supervision processes in psychological counseling training be restructured and that applied training policies aimed at developing candidates' advanced skills be prioritized.

Keywords: Individual Counseling, Counselor Trainees, Supervision.

Received: 31.12.2025

Accepted: 05.03.2026

Suggested Citation:

Aşantugrul, N. (2026). A Qualitative Study on the Problems Encountered by Counselor Trainees in Individual Counseling and Their Solution Suggestions, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(3): 143-156.

GİRİŞ

Psikolojik danışma, bireylerin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerini amaçlayan, teorik bilgi ve uygulama becerilerinin birlikte yer aldığı profesyonel bir yardım sürecidir (Hackney ve Cormier, 2008). Bu sürecin etkililiği, büyük ölçüde psikolojik danışmanın sahip olduğu yetkinliklere bağlıdır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans eğitimi oldukça yoğun bir program olup, programda hem teorik hem uygulamalı dersler birlikte bulunmaktadır. Dolayısıyla, psikolojik danışman lisans eğitimi adayların teorik bilgiyi gerçek danışanlarla yürüttükleri psikolojik danışma sürecinde pratiğe dönüştürebilmeleri, mesleki kimlik gelişimi açısından en kritik aşamalardan biri olarak kabul edilmektedir (Ronnestad ve Skovholt, 2003).

Psikolojik danışman adayları, lisans programı boyunca edindikleri teorik bilgileri Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında gerçek bir danışanla uygulamaya dönüştürebilmektedir. Bu ders, psikolojik danışman adaylarının öğrenci rolünden profesyonel uygulamacı rolüne geçiş yaptıkları ilk deneyim sürecidir. Psikolojik danışman adaylarının özellikle danışma sürecini yapılandırma, direnç ve sessizlikle baş etme, uygun tepkiyi verme, etik ikilemleri yönetme gibi birçok konuda sorunlarla karşılaştıkları belirtilmektedir (Voltan Acar, 2004). Bu zorlukların yanı sıra danışman adayları için bu süreç heyecan verici olduğu kadar, yoğun kaygı ve belirsizliği de beraberinde getirmektedir. Literatür incelendiğinde, danışman adaylarının ilk uygulama deneyimlerinde yetersizlik duygusu, hata yapma korkusu ve performans kaygısı gibi duyguları hissettikleri görülmektedir (Bernard ve Goodyear, 2014; Meydan, 2013).

Henüz başlangıç düzeyinde olan danışman adayları Stoltenberg ve McNeill (2010) tarafından geliştirilen Bütünleşik Gelişimsel Model'e göre, genellikle "kendine odaklılık" evresindedirler. Bu evredeki adaylar, zihinlerinde "Sıradaki sorum ne olmalı?", "Hangi tekniği doğru kullanırım?" veya "Hata yapıyor muyum?" gibi içsel sorularla meşgul olurlar. Bu durum, terapötik ilişkinin kurulmasını zorlaştırabilir ve empatik anlayışın olumsuz etkilenmesine yol açabilir. Uygulama sürecinde adayların karşılaştığı zorluklar sadece bireysel kaygılarla sınırlı değildir. Türk kültürü gibi toplulukçu yapıların baskın olduğu bağlamlarda, danışanların psikolojik danışmanı bir otorite figürü veya yol gösterici uzman olarak algılaması sık karşılaşılan bir durumdur. Bu durum, Hofstede'nin (2001) Güç Aralığı Kuramı çerçevesinde, hiyerarşik yapılara duyulan saygı ve uzmandan doğrudan müdahale beklentisiyle açıklanabilir. Rogers (1951) tarafından savunulan ve özellikle bireyci kültürlerde psikolojik danışmanın temelini oluşturan danışan merkezli yaklaşım, terapötik ilişkinin tamamen eşitlikçi ve danışanın özerkliğini temel alan bir zeminde kurulmasını öngörür. Çok kültürlü psikolojik danışma literatüründe ise (Dwairy, 2006; Sue ve Sue, 2008), toplulukçu toplumlarda danışanların bu eşitlikçi tutumu bazen danışmanın yetersizliği veya rehberlik eksikliği olarak yorumlayabildiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla danışanların psikolojik danışmanı bir *otorite figürü* olarak görmesi ve doğrudan tavsiye/öğüt beklemesi, adayların profesyonel sınırları ve etik ilkeler gereği özerklik ilkesini korumasını güçleştiren özgün bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumların, danışman adaylarının profesyonel sınırları koruma konusunda zorlanmalarına neden olduğu da yurtiçi literatürde tartışılan bir konudur (Aladağ, 2014). Bu zorlukları anlamak, aday danışmanlara yönelik daha iyi eğitim ve destek mekanizmaları geliştirmek açısından önemlidir. Ayrıca, bu bireysel ve bağlamsal zorluklar, danışman adaylarının uygulama sürecinde yapılandırılmış bir destek sistemine duyduğu ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır.

Psikolojik danışman adayların lisans eğitimlerinde gerçekleştirdikleri psikolojik danışma uygulaması, gelecekteki mesleki gelişimlerinin temelini oluşturması bakımından önemlidir. Süpervizyon süreci, bu uygulamanın merkezinde yer almaktadır. Süpervizyon alan danışman adayları yürüttükleri psikolojik danışma oturumlarına ilişkin rapor oluşturma, ses veya video

kaydı alma, vaka sunumu hazırlama gibi görevleri üstlenirken süpervizör kendinden daha az tecrübeye sahip meslek elemanın mesleki bilgi, beceri ve farkındalığını arttırmaya yönelik bu ses veya video kayıtlarını takip etme, geri bildirim verme, bilgilendirme, süreci ve vakayı değerlendirme gibi görevleri üstlenirler (Meydan ve Özyiğit-Koçyiğit, 2016). Tüm bu görevler süpervizyonun şu üç temel amacına hizmet etmektedir. Bunlar; psikolojik danışmanların/danışman adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerini desteklemek, danışma becerilerini geliştirmek, oturumlarda danışana sunulan yardımın etkililiğini ve psikolojik danışmanın yetkinliğini değerlendirmektir (Bradley ve Ladany, 2001). Araştırmalar nitelikli bir süpervizyon alan deneyimsiz psikolojik danışmanların mesleğe ilişkin kişisel tarzlarının geliştirilmesine katkı sağladığını (Bernard ve Goodyear, 2013; Korkut-Owen vd., 2014), belirsizlik duygularını ve sürece yönelik kaygılarını azalttığını (Bakalım vd., 2018) ortaya koymaktadır.

Danışman adaylarının bireysel danışma yürütme sürecinde karşılaştığı sorunları çözme ve mesleki yetkinliğin kazanılmasında süpervizyon süreci kilit bir role sahiptir. Nitelikli bir süpervizyon desteği, adayların yaşadıkları kaygıyı azaltmalarına, farkındalık kazanmalarına ve beceri eksikliklerini gidermelerine olanak tanır (Borders ve Brown, 2005). Ancak, adayların karşılaştıkları sorunların spesifik olarak tanımlanması ve bunlara yönelik somut çözüm önerilerinin geliştirilmesi, eğitim programlarının niteliğini artırmak adına hala güncel bir ihtiyaçtır. Literatürde psikolojik danışman adaylarının yaşadığı kaygıları ve süpervizyonun önemini ele alan pek çok çalışma bulunmakla birlikte (Bernard ve Goodyear, 2013; Eryılmaz ve Mutlu, 2018; Koçyiğit, 2020; Meydan, 2013), adayların uygulama sürecinde karşılaştıkları teknik ve etik sorunların spesifik olarak sınıflandırıldığı ve bu sorunlara yönelik doğrudan uygulanabilir çözüm stratejilerinin bütüncül bir yaklaşımla sunulduğu çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırma, sadece yaşanan sorunları ele almakla kalmayıp, adayların bu sorunlarla baş etme stratejilerini ve süpervizyon desteğinin somut yansımalarını ortaya koyarak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, eğitim programlarının müfredat geliştirme süreçlerine ve süpervizyon uygulamalarının niteliğinin artırılmasına doğrudan katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla bu çalışma, literatürdeki mevcut boşluğu

Bu çalışmanın sonuçları, psikolojik danışman eğitimi programlarına iki temel düzeyde özgün katkı sunmayı hedeflemektedir. İlk olarak, psikolojik danışman adaylarının özellikle yüzleştirme, derinleştirme gibi ileri düzey müdahale tekniklerinde yaşadıkları zorluklar, bu becerilerin öğretiminde kullanılan pedagojik yöntemlerin yeniden yapılandırılması için somut veriler sağlamaktadır. İkinci olarak, dijitalleşen dünyada etik sınırların korunmasına yönelik oturum dışı iletişim talepleri gibi güncel riskler, eğitim programlarındaki etik derslerinin vaka temelli ve teknoloji odaklı içeriklerle zenginleştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Mevcut çalışma, sadece bir durum tespiti değil, uygulama derslerinin müfredat geliştirme süreçleri için kanıta dayalı bir rehber işlevi görmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı; psikolojik danışman adaylarının bireysel psikolojik danışma uygulamaları sırasında sık karşılaştıkları duygusal, bilişsel ve teknik boyutlardaki sorunları belirlemek ve bu sorunlara yönelik literatür destekli, uygulanabilir çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada psikolojik danışman adaylarına sorulan aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Danışanla terapötik ilişki kurma sürecinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik çözüm stratejileriniz nelerdir?
2. Oturumlar sırasında temel psikolojik danışma becerileri veya teknikleri uygulama konusunda karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik çözüm stratejileriniz nelerdir?
3. Etik ikilem veya sınır ihlali ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik çözüm stratejileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan psikolojik danışmanlık adaylarının bireysel psikolojik danışma yürütürken karşılaştığı sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini incelemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, bireylerin yaşantılarını, algılarını ve bu algılara yükledikleri anlamları doğal ortamında ortaya koymayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada, psikolojik danışman adaylarının deneyimlerini doğrudan kendi ifadeleriyle yansıtmak ve bu deneyimlerin özündeki ortak anlamları ortaya koymak hedeflendiği için betimsel olgu bilim (fenomoloji) deseni benimsenmiştir. Olgu bilim deseni, bireylerin belirli bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve yorumlarını anlamaya yöneliktir (Creswell, 2021).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Orta Karadeniz’de bir devlet üniversitesinde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim dalında, bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinde aktif danışma yürütmüş olan 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu öğrenciler amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma konusu ile ilgili farklı deneyimlere sahip bireylerin görüşlerini ortaya koymak amacıyla farklı süpervizör gruplarından katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi gereği 8 oturumluk bireysel psikolojik danışma sürecini yürütmüştür. Katılımcılar 3 saatlik bu ders kapsamında her hafta düzenli biçimde grup süpervizyonu almıştır. Bu çalışmada 17-18. görüşmeden itibaren verilerin birbirini tekrar ettiği saptanmış, ancak veri setinin zenginliğini artırmak amacıyla 3 farklı süpervizyon grubundan 7’şer psikolojik danışman adayı olmak üzere toplam 21 katılımcıya tamamlanmıştır. Katılımcıların 2’si erkek (%9.5) ve 19’u kadın (%90.5)’dir. Katılımcıların yaş ortalaması 20.8’dir. Katılımcılar araştırmanın etik kuralları çerçevesinde “K1”, “K2” gibi anonim olarak kodlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formda “Danışmanınızla terapötik ilişki kurma sürecinde yaşadığınız bir sorun oldu mu? Lütfen açıklayınız.” “Oturumlar sırasında eksik hissettiğiniz mesleki bilgi ve beceriler nelerdir? Lütfen açıklayınız.” gibi sorular yer almaktadır. Form, uzman görüşü alınarak kapsam geçerliği sağlanmıştır. Görüşme formunda bireysel psikolojik danışma yaparken terapötik ilişki kurma sürecinde, temel psikolojik danışma becerileri veya teknikleri uygulamada, etik ikilem konusunda yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerine dair toplam 6 açık uçlu soruya yer verilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların onayı ile ses kayıt cihazı kullanılarak yüz yüze biçimde, yaklaşık 20-30 dakikada gerçekleştirilmiştir. Ses kayıtları görüşmeler tamamlanınca araştırmacı tarafından bilgisayar ortamında yazıya dökülerek analiz sürecine hazır hale getirilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için çeşitli stratejiler uygulanmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak uzman görüşü alınarak görüşme formunun kapsam geçerliği sağlanmıştır. Araştırmacı, veri toplama sürecinde yansızlık ve etik ilkeler çerçevesinde hareket ederek

katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve kendilerini içtenlikle ifade edebilecekleri bir ortam yaratmaya özen göstermiştir. Verilerin detaylı bir şekilde raporlanması, katılımcılardan alıntı yapılması ve buna bağlı olarak sonuçlara varılması yolu izlenmiştir. Veri çeşitlenmesi farklı süpervizyon grubundaki psikolojik danışmanlar ile bulguların geçerliği artırılmıştır.

Veri Analizi

Veri toplama sürecinden önce araştırma, [Amasya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu] tarafından onaylanmıştır (Karar No: 2025/303147). Tüm katılımcılara gizlilik ve gönüllülük ilkeleri açıklanmış, isimleri gizli tutulmuştur. Veriler, psikolojik danışman adaylarından görüşme formu aracılığıyla yüz yüze yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi tekniği, araştırmanın özüne dair temaları, anlamları, kalıpları ve önyargıları belirlemek amacıyla verilerin sistematik ve detaylı olarak incelenmesi ve yorumlanmasıdır (Baltacı, 2017). Veri analizi sürecinde ilk olarak görüşme kayıtları yazıya dökülmüş, katılımcıların benzer ifadeleri bir araya getirilmiştir. Kodlamalar, iki alan uzmanı tarafından birbirinden bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Bağımsız kodlamalar tamamlandıktan sonra bir araya gelmiş ve kodlar arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Katılımcı ifadelerinden elde edilen benzer kodlar bir araya getirilerek alt temalar ve temaları oluşturmuştur. Bu süreçte literatürdeki teorik çerçeve ve araştırma soruları rehber olarak kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, psikolojik danışman adaylarının deneyimlerine ilişkin elde edilen veriler, araştırmanın temel soruları doğrultusunda tablolaştırılarak sunulmuştur. Bu kapsamda; terapötik sürece ilişkin sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözümler (Araştırma sorusu 1) tablo 1 ve 2’de, psikolojik danışma becerileri veya tekniklerini uygulamadaki zorluklar ve bunlara yönelik çözüm önerileri (araştırma sorusu 2) Tablo 3 ve 4’te, etik ikilem veya sınır ihlali ile ilgili karşılaşılan sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerileri (Araştırma Sorusu 3) tablo 5 ve 6’da sistematize edilmiştir.

Analiz sürecinde veriler önce kodlanmış, ardından bu kodlar ortak özelliklerine göre sınıflandırılarak temalara dönüştürülmüştür. Benzer olan kodların (danışanın kendini açmada güçlük yaşaması, sorulara kısa yanıtlar vermesi, çekingen davranması gibi) bir araya getirilerek *danışan kaynaklı sorunlar* teması oluşturulmuştur. Temalar birleşerek ana temaları oluşturmuştur. Temaların oluşturulması ve isimlendirilmesinde hem katılımcıların deneyimini en iyi yansıtan ifadeler (in vivo kodlama) hem de alan yazındaki kuramsal kavramlar (Bütünleşik Gelişimsel Model terminolojisi) göz önünde bulundurulmuştur.

Katılımcıların bireysel psikolojik danışma yaparken danışanla terapötik ilişki kurma sürecinde yaşadıkları sorunlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Terapötik İlişki Kurma Sürecinde Yaşanan Sorunlara İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.Danışandan Kaynaklı Sorunlar	Kendini açmada güçlük, güven eksikliği, gizlilik kaygısı, duygusal yoğunluk, danışan direnci	8
2.Danışmandan Kaynaklı Faktörler	Yapılandırmada eksiklik, teknik ve beceri odaklılık, kaygı	3
3.Olumlu Süreç	Güvene dayalı uygun ilerleme	10

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların büyük kısmı (f=10) terapötik ilişki kurma sürecinde herhangi bir sorun yaşamadığını, danışanlarıyla güvene dayalı bir ilişki kurabildiklerini belirtmiştir. Bunun yanı sıra bazı katılımcılar, özellikle sürecin başında danışanların güven kurma, kendini açma ve kaygı yaşama durumlarının terapötik ilişkiyi zorlaştırdığını belirtmiştir. Bazı katılımcılar danışanla terapötik ilişki kurma sürecinde yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade ettiler: K(9) *“Evet. Özellikle kendini açma ve güvenme konusunda zorluk yaşadım”*, K(12) *“Danışanımın kendini açma konusunda zorlandığını hatta kendi ile ilgili önemli bir bilgi vereceği zaman ağladığını gözlemledim.”* Bunların yanı sıra danışmandan kaynaklı faktörler arasında K(19) *“Evet sorun yaşadım. Birçok danışanın getirdiği problemi yetkinliğim olmadığından çalışmadım.”*, K(2) ise *“Becerilere çok odaklandığımı farkettim. Kendimi sürekli yansıtmaya yaparken buldum.”* olarak ifade etmiştir.

Terapötik ilişki sürecinde sorun yaşadığını ifade eden katılımcıların karşılaştıkları bu sorunlarına yönelik çözüm yolları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Terapötik İlişki Sürecinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.Profesyonel Destek ve Gelişim	Süpervizör dönütlerini uygulama, akran desteği, oturumlara hazırlanma	6
2.Terapötik Müdahaleler	Etik ilkeleri ve gizliliği tekrar açıklama, güvenli alan vurgusu, danışanı rahatlatma ve duygusuna izin verme	5
3.Süreçsel Faktörler	Oturumların ilerlemesiyle bağın kendiliğinden oluşması	1
4.Çözümeyen Durumlar	Başarısız müdahale	1

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların terapötik ilişkide karşılaştıkları sorunlara yönelik en önemli gördüğü çözümlerin başında süpervizörden aldıkları dönütleri uygulama, otumlara hazırlanma, akran desteği, etik ilkeleri ve gizliliğin önemini açıklamak, danışanı rahatlatmak ve duygusuna izin vermek öne çıkmıştır. Bu durum psikolojik danışman adaylarının terapötik ilişkinin bireysel psikolojik danışma süreci için önemine yönelik farkındalığa sahip olduğuna işaret etmektedir. Bazı katılımcılar danışanla terapötik ilişki kurma sürecinde yaşadıkları sorunların çözümlerini şu şekilde ifade ettiler: (K9) *“Süpervizörden aldığım dönütlerle süreci yönetme konusunda kendimi geliştirerek danışmaya daha dikkatli hazırlandım.”*, (K21) *“Danışma ortamının danışanımın güvenli alanı olduğunu, yargılanmadan dinleneceğini ve gizlilik esaslı bir süreç olduğunu anlatarak bu ilişkiyi kurmaya çalıştım.”*. Katılımcılarda 1’i terapötik ilişki konusunda karşılaştığı sorunun süreçte çözüldüğünü şu şekilde ifade etmiştir: K(20) *“İlerleyen otumlarda güven bağı oluştu ve terapötik ilişki gelişti.”* Son olarak, 1 katılımcı ise terapötik ilişkide karşılaştıkları sorunu çözemediğini şu şekilde ifade etmiştir: K(5) *“Çözemedim, danışanım bana yüzde yüz güvenmedi.”*

Katılımcıların otumlarda psikolojik danışma becerileri veya teknikleri uygulama konusunda yaşadıkları sorunlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Oturumlarda Beceri ve Teknikleri Uygulamada Yaşanan Sorunlara İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.İleri Düzey Müdahale Teknikleri	Yüzleştirmede çekingenlik, derinleştirmede yetersizlik, problemi belirleyememe, ileri düzey empati becerisinde yetersizlik	9
2.Temel Danışma Becerileri	Açık uçlu soru sorma, konuşmaya açık davet, etkin dinleme, yansıtılarda yetersizlik	5
3.Süreç ve Kaygı Yönetimi	Ne diyeceğini düşünmekten ana odaklanamama, kaygı yönetiminde eksiklik, sessizliği yönetememe, yapılandırmada sorun	4
4.Özyeterlik	Mesleki yetkinlik ve özyeterlik algısının düşük olması	1
5.Sorunsuz Süreç	Beceri ve teknikleri uygulamada yeterlilik	2

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların önemli kısmının (f=9) oturumlarda ileri düzey teknikleri uygulamada sorun yaşadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bunlardan derinleştirme, yüzleştirme, ileri düzey empati becerisini uygun yerde ve uygun biçimde kullanmada sorun yaşadıklarını belirttiler. Bunun yanı sıra bazı katılımcıların temel danışma becerileri ile süreç ve kaygı yönetiminde sorunlarını ifade ettiler. Bazı katılımcılar psikolojik danışma oturum sürecinde beceri ve teknikler konusunda yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade ettiler: K(16) *“Danışanı dinlerken bir sonraki adımı planlamaya odaklandığım zamanlar oldu. Bu durum teknikleri uygulamamı olumsuz etkiledi.”*, K(21) *“Danışanın söylediği cevaba uygun tepki veremezsem diye odağımı söylenene değil de ne cevap vereceğime veriyordum. Bu nedenle uygun müdahaleleri yapamadığım yerler oldu.”* Katılımcılardan sadece 1’i ise oturumlarda beceri ve teknikleri uygulama konusunda yetkinlikle ilgili sorun yaşadığını belirtmiştir. K(13) *“Mesleki yetkinlik ve yeterlilik konusunda*

Oturumlarda psikolojik danışma beceri ve tekniklerini uygulamada sorun yaşayan katılımcıların çözüm önerileri Tablo 4’te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu (f=11) süpervizörden alınan destek ve dönütler, akran grup süpervizyonu süreci ve değerlendirmeler psikolojik danışma beceri ve tekniklerini uygulamada yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar teknikleri sadece uygulamaya çalışmak yerine, bu tekniklerin kuramsal temellerini de incelemesi, adayların mesleki gelişim stratejilerini izlediklerini kanıtlamaktadır. Bazı katılımcılar psikolojik danışma oturum sürecinde beceri ve teknikler konusunda yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerini şu şekilde ifade ettiler: K(4) *“Öncelikle danışma oturumlarında kullanılan yansıtma, özetleme gibi teknikler üzerine kuramsal kaynaklar incelendim ve bu tekniklerin örnek uygulamalarını analiz ettim.”*, K(12) *“Süpervizörüm ve akran değerlendirmeleri sonucunda oturumlarda hangi teknikleri uygulayabileceğimi daha iyi belirleyebildim.”* ve K(21) *“Daha etkin dinlemeye ve danışanıma odağımı vermeye çalıştım bu nedenle de süreç daha akıcı ve verimli geçti.”*

Tablo 4. Oturumlarda Beceri ve Teknikleri Uygulamada Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözümlere İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.Destek Kaynakları	Süpervizörden destek ve dönüt alma, akran grup süpervizyonu süreci ve değerlendirmeleri	11
2.Mesleki Gelişim	Kaynaklardan yararlanma, beceri üzerine pratik yapma, alan bilgisini artırma	9
3.Süreç İçi Müdahaleler	Şimdi ve burada kalma, aktif dinlemeyi sağlama, sessizliği kabul etme, temel becerileri ve teknikleri uygulama	5

Katılımcıların psikolojik danışma sürecinde karşılaştıkları etik ikilemler veya sınır ihlalleri konusunda yaşadıkları sorunlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Etik İkilemler Konusunda Yaşanan Sorunlara İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.İletişim Sınırlarının İhlali	Oturum dışı görüşme talebi, telefonla aranma, mesajlaşma isteği	6
2.Rol ve Süreç İkilemleri	Tavsiye ve yönlendirme bekleme, karar sorumluluğunu devretme	3
3.Sorunsuz Süreç	Etik çerçeve uyumu	12

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların önemli kısmının (f=12) oturumlarda herhangi bir etik ikilem veya sınır ihlali sorunu yaşamadığını ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulgu, adayların psikolojik danışma sürecinin başındaki "yapılandırma" aşamasında etik sınırları danışanlara etkili bir şekilde aktarabildiklerini ve profesyonel duruş sergileyebildiklerini göstermesi açısından önemlidir. Sorun yaşayan katılımcılar arasında en çok öne çıkan tema "oturum dışı iletişim" (f=6) olmuştur. Bazı katılımcılar psikolojik danışma oturum sürecinde etik ikilemler konusunda yaşadıkları sorunları şu şekilde ifade ettiler: K(15) "*Danışan oturuma gelemeyeceğini ama bana da bir şeyler anlatmak istediğini ve bunu telefon üzerinden yapmak istediğini söyledi.*", K(17) "*Danışanı yönlendirmemi bekledi.*".

Psikolojik danışma sürecinde etik ikilemler veya sınır ihlalleri konusunda sorun yaşayan katılımcıların çözüm önerileri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Etik İkilemler Konusunda Yaşanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerilerine İlişkin Temalar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
1.Müdahale Stratejileri	İletişim kurallarını hatırlatma, profesyonel çerçeveyi açıklama, sorunu oturum gündemine alma, danışan ve danışman rollerini vurgulama	5
2.Önlemsel Stratejiler	İyi bir yapılandırma yapma, başlangıçta sınırları net çizme, ilişkiyi profesyonel zemine oturtma	4

Tablo 6 incelendiğinde etik sorun yaşayan psikolojik danışman adaylarının bu konuda daha çok iletişim kurallarını hatırlatma, profesyonel çerçeveyi açıklama, sorunu oturum gündemine alma, danışan ve danışman rollerini vurgulama gibi müdahale stratejilerini önerdikleri (f=5) görülmektedir. Adayların sürecin başında yaptıkları bilgilendirilmiş onam ve yapılandırma başarısı etik sorun yaşamalarına engel olduğu söylenebilir. Bu durum, iyi yapılandırmanın etik kazaları önlediği hipotezini destekler niteliktedir. K(9) *“Yaşadığı durumu telefonda anlatmasının sürecimiz için doğru olmadığını, bugün gelebileceğini söylediği için en yakın uygun tarihe oturumu erteleyebileceğimizi ve oturum içerisinde bu konuyu da ele alabileceğimizi söyledim. Ve bu süreci de oturumda ele alarak ilk zamanda kararlaştırdığımız iletişim şekillerini kullanması konusunda tekrardan yapılandırma yaptım.”*, K(13) *“Danışanımla psikolojik danışman ve danışan ilişkisini iyi bir şekilde ortaya koydum ve yapılandırma kısmını güzel bir şekilde yaptım.”* şeklinde çözümlerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların verdiği bu yanıt, etik bir krizin nasıl profesyonel bir müdahaleye dönüştürüleceğine dair uygun bir örnektir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada psikolojik danışman adaylarının bireysel psikolojik danışma yaparken karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, adayların 8’inin danışanların kendini açma güçlüğü, güven eksikliği ve gizlilik kaygısı gibi nedenlerle terapötik ilişki kurmada zorlandığını göstermektedir. Bu bulgu, Stoltenberg ve McNeill’in (2010) Gelişimsel Süpervizyon Modeli ile paralellik göstermektedir. Bu modele göre başlangıç düzeyindeki psikolojik danışmanların tekniklere aşırı odaklanması, danışanın duygusal ihtiyaçlarını kaçırmalarına ve dolayısıyla güven duygusunun gecikmesine neden olabilmektedir. Deneyimsiz psikolojik danışmanlar performans kaygısı ile birlikte yardım ilişkisinin sınırlarını belirlemede, danışanların anlattıklarını ilişkilendirmede ve sorunun kavramsallaştırılmasında zorluk yaşamaktadırlar (Erkan Atik vd., 2014). İlk psikolojik danışma oturumlarının psikolojik ve duygusal baskısından dolayı danışman adayları uygulama sürecinin başında yoğun kaygı duymaktadırlar (Kalkan ve Güven (2024). Meydan (2013) tarafından yapılan çalışmada, psikolojik danışman adaylarının uygulama sürecinin başında en çok danışanla bağ kurma ve danışanın direncini kırma noktalarında kaygı yaşadıkları saptanmıştır. Ancak katılımcıların büyük bir kısmının bu süreci sorunsuz yönetmesi, adayların eğitim sürecinde edindikleri teorik bilgileri pratikle bütünleştirmeye başladıklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Direncin danışma sürecinde temel sorun olarak görülmesi literatürle uyumlu olsa da, adayların bu direnci kişisel bir yetersizlik olarak algılama eğilimi dikkat çekicidir. Bu durum, adayların henüz profesyonel kimlik inşası sürecinde olmaları ve seansın başarısını tamamen kendi performanslarına bağlamalarından kaynaklanıyor olabilir. Mercan ve Dursun (2023), adayların danışan direncini genellikle kendi beceri eksikliklerine bağladıklarını saptamıştır. Bu durumun mekanizması şu şekilde açıklanabilir: Bütünleşik Gelişimsel Model’e göre başlangıç düzeyindeki adaylar, yoğun bir öz-odaklılık yaşarlar. Bu nedenle danışanın gösterdiği doğal direnci, profesyonel bir süreç olarak değil, kişisel bir başarısızlık olarak algılama eğilimindedirler. Bu da adayda yetersizlik hissini tetikleyerek seansın akışını bozmaktadır.

Araştırmanın ikinci bulgusu olarak danışman adaylarının terapötik ilişkide karşılaştıkları sorunlara yönelik başvurdukları çözümlerin başında süpervizörden aldıkları dönütler ve bu dönütleri uygulama gelmektedir. Aladağ (2014) süpervizyon sürecinin danışman adayının gelişiminde önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymuştur. Borders ve Brown’ın (2005) belirttiği gibi, nitelikli bir süpervizyon süreci adayların kaygılarını yönetmelerine ve mesleki farkındalık kazanmalarına olanak tanımaktadır. İlhan vd. (2015) tarafından yapılan araştırmada psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecinde yaşadıkları kaygının azalmasında

süpervizyon ve arkadaş desteği etkili olduğu belirlenmiştir. Danışman adaylarının başvurdukları diğer çözüm yöntemi olarak; danışana gizliliğin önemini açıklama, danışanı rahatlatma ve duygusuna izin verme öne çıkmıştır. Bu durum psikolojik danışman adaylarının terapötik ilişkinin bireysel psikolojik danışma süreci için önemine yönelik farkındalıklara sahip olduğuna işaret etmektedir.

Çalışmada en dikkat çekici bulgulardan biri, adayların özellikle yüzleştirme, derinleştirme ve ileri düzey empati gibi ileri düzey müdahale tekniklerinde yoğun sorun yaşamalarıdır. Bu bulgu Emül ve Öz Soysal (2021)'ın araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu durumun nedeni, Bütünleşik Gelişimsel Model'e göre birinci düzeydeki adayların daha çok nasıl göründüklerine odaklanmaları ve danışanı ile ilişkiyi bozma korkusuyla yüzleştirme gibi riskli tekniklerden kaçınmaları olarak açıklanabilir. İleri düzey teknikler, danışanın söylediklerinin ötesine geçmeyi gerektirir. Danışma yürütmeye yeni başlayan danışman adayları genellikle kendine odaklı bir tutum sergilerler (Ronnestad ve Skovholt, 2003). Psikolojik danışman adaylarının, danışma becerilerindeki mesleki yetersizlikleri ve psikolojik danışma becerilerini nasıl kullanacağını bilememeleri kaygı yaratır (Korban, 2018). Bundan dolayı danışma adayları daha ileri düzeydeki teknikleri kullanırken yoğun performans kaygısı hissedebilirler. İleri düzey müdahalelerden biri olan yüzleştirmeyi Ivey vd. (2014), bir tür destekleyici meydan okuma olarak tanımlar. Adaylar, danışanla kurdukları terapötik ittifakın henüz bu meydan okumayı kaldıracak kadar güçlü olmadığını düşündükleri için geri çekilirler.

Araştırmanın diğer bulgusu, adayların teknik ve terapötik sorunlara karşı en sık başvurduğu çözüm yolu süpervizör desteği ve akran geri bildirimleridir. Bulgular, süpervizyonun adaylar için sadece bir denetim mekanizması değil, aynı zamanda güvenli bir liman olduğunu göstermektedir. Bu bulgu literatürdeki benzer araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Erbaş vd., (2020) tarafından yapılan araştırma sonucunda danışman adayları süpervizyonun kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğunu belirttiler. Ayrıca, süpervizörlerin cesaretlendirici geri bildirimleri sayesinde psikolojik danışma becerilerini kullanabilme, teknik ve müdahaleleri uygulayabilme ve psikolojik danışma sürecini etkili biçimde yürütebilmelerinde çok önemli rolünün olduğunu ifade ettiler. Mercan ve Dursun (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada danışmanlar süpervizörlerinin kendilerine rehberlik ettiğini ve süpervizyon süreci ile içgörü kazandıklarını belirttiler.

Araştırmada son olarak adayların büyük çoğunluğunun etik ihlal riski yaşamamış olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sürecin başında yapılan yapılandırma ve bilgilendirilmiş onam aşamasının koruyucu etkisini ortaya koymaktadır. En sık karşılaşılan etik riskin oturum dışı iletişim talebinin olması, dijitalleşen dünyada profesyonel sınırların korunmasının zorlaştığını göstermektedir. Ancak adayların bu talepleri seans gündemine taşıyarak profesyonel bir müdahaleye dönüştürmeleri, etik karar verme becerilerinin geliştiğine işaret etmektedir.

Araştırmanın son bulgusu, etik ihlal konusunda sorun yaşayan danışanların bu sorunun çözümünde; iletişim kurallarını hatırlatma, profesyonel çerçeveyi açıklama, sorunu oturum gündemine alma, danışan ve danışman rollerini vurgulama gibi müdahale stratejilerini önerdikleri görülmektedir. Adayların danışanlardan gelen bu talepleri doğrudan reddetmek yerine oturumun bir parçası haline getirmeleri, etik bir krizi terapötik bir müdahaleye dönüştürebildiklerini kanıtlamaktadır. Aladağ (2014) tarafından da vurgulandığı üzere, psikolojik danışman adaylarının eğitim sürecinde kazandıkları en kritik yetkinliklerden biri, etik sınırları korurken danışanla kurulan bağı zedelemeyecek profesyonel duruşu sergileyebilmektir. Özellikle oturum dışı iletişim gibi sınır ihlali risklerinde adayların bilgilendirilmiş onam sürecine ve yapılandırmaya geri dönmeleri, iyi bir yapılandırmanın etik kazaları önlemedeki koruyucu rolünü destekler niteliktedir. Bütünleşik Gelişimsel Model çerçevesinden bakıldığında, başlangıç düzeyindeki adayların bu tür sınır ihlallerini yönetirken profesyonel rollere vurgu yapmaları,

onların süpervizyon desteğiyle birlikte *danışan odaklı* bir profesyonel kimlik geliştirmelerinde önemli bir mesafe kat ettiklerini göstermektedir. Ayrıca, bu bulgu Korkut-Owen vd., (2014)'nin belirttiği, adayların mesleki etik ilkeleri içselleştirerek sınır yönetimi konusunda hassasiyet kazanmaları gerekliliğiyle de örtüşmektedir

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, psikolojik danışman adaylarının bireysel psikolojik danışma yaparken karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm stratejileri incelenmiştir. Bu araştırma, psikolojik danışman adaylarının eğitim sürecindeki kritik bir eşik olan bireysel danışma uygulamalarını, gelişimsel bir perspektifle ortaya koyarak literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır. Araştırmanın bulguları psikolojik danışman adayları sürecin başında yoğun kaygı duydukları, oturumlarda ne söyleyeceklerine odaklanmaları nedeniyle terapötik ilişkiyi atlayabildikleri, ileri düzey becerileri uygulamakta zorlandıkları ve oturum dışında iletişim kurulma isteği gibi etik ikilemlerle karşılaştıklarıdır. Araştırmanın en temel sonucu, adayların yaşadığı teknik ve etik zorlukların bir tür yetersizlik değil, Bütünleşik Gelişimsel Model kapsamında tanımlanan başlangıç düzeyindeki yüksek motivasyon-düşük özerklik ve öz-odaklılık gibi gelişimsel özelliklerin doğal bir yansıması olduğudur. Diğer yandan psikolojik danışman adayların bu sorunların karşısında süpervizyon dönütleri ve akran desteği, kaynaklardan yararlandıkları ve oturumların başında yapılandırmayı iyi yapmaya özen gösterdikleri görülmektedir. Bu noktada süpervizyonun rolü, sadece bir denetim aracı olmanın ötesine geçerek; adayın mesleki kaygısını regüle eden, ona güvenli bir deneyim sunan ve kuramsal bilgiyi pratik beceriye dönüştüren işlevsel bir yapıda olduğu saptanmıştır. Bu yönüyle çalışma, psikolojik danışman eğitiminde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin önemini ve bu süreçte süpervizyon gruplarının karşılaştıkları sorunları aşmada en önemli destek kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

Mevcut araştırma bulgularına dayanarak eğitimciler, araştırmacılar ve uygulamacılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur. İlk olarak, bu araştırmanın çalışma grubu kolayda örnekleme yoluyla seçilen 21 katılımcıyla sınırlıdır. Bu katılımcılardan ise 2'i erkektir, bu durum çalışmanın bir sınırlılığıdır. Gelecekte yapılacak araştırmacıların erkek katılımcı sayısını artırarak daha kapsamlı bir örneklem oluşturma faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer sınırlılığı, katılımcıların Orta Karadeniz'de tek bir devlet üniversitesinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim dalında öğrenim görmekte olan ve bireyle psikolojik danışma uygulamasını yürütmüş olan 4. sınıf öğrencileri arasından seçilmiş olmasıdır. Ancak, farklı üniversitelerde farklı süpervizyon gruplarında koşullar farklılık gösterebilir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmacılar farklı üniversitelerdeki psikolojik danışman adaylarının bireysel psikolojik danışma yaparken karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm stratejilerini inceleyebilir.

Son olarak araştırmanın bir diğer sınırlılığı, veriler sadece danışman adaylarının öz-bildirimlerine dayanmaktadır; seansların süpervizörler tarafından doğrudan gözlemlenmesi veya danışan geri bildirimlerinin sürece dahil edilmemesi araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Gelecek çalışmalarda, çoklu veri kaynaklarının kullanılması, psikolojik danışman adaylarının yanı sıra danışanlar ve süpervizörlerin de araştırmaya dahil edilmesi önerilmektedir.

Katılımcıların ileri düzey psikolojik danışma tekniklerini kullanmakta zorlandıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda psikolojik danışman eğitiminde video kayıt destekli psikolojik danışma uygulamalarına, rol oynama çalışmalarına ağırlık verilmesi bu sorunun çözülmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca danışman adaylarının uygulama sürecinin başında sık

yaşadıkları performans kaygılarını azaltmaya yönelik kaygı yönetimi konusunda grup çalışmaları yapılabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulundan 11.12.2025 tarih ve 303147 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Aladağ, M. (2014). *Psikolojik danışma ve rehberlikte süpervizyon: Kuram ve uygulama*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.

Bakalın, O., Şanal-Karahan, F., and Şensoy, G. (2018). The effect of group supervision on the psychological counseling self-efficacy levels of psychological counseling candidates. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 9(4), 412-428.

Bernard, J. M., and Goodyear, R. K. (2014). *Fundamentals of clinical supervision* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Borders, L. D., and Brown, L. L. (2005). *The new handbook of counseling supervision*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Bradley, L. J., and Ladany, N. (2001). *Counselor supervision: Principles, process, and practice*. Philadelphia: Taylor & Francis.

Dwairy, M. (2006). *Counseling and Psychotherapy with Arabs and Muslims: A Culturally Sensitive Approach*. Columbia University New York and London: Teachers College Press.

Erbaş, M. M., Koç, İ. ve Esen, E. (2020). Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(53), 183- 205.

Erkan-Atık, Z., Arıcı, F. ve Ergene, T. (2014). Süpervizyon modelleri ve modellere ilişkin değerlendirmeler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 305-317.

Eryılmaz, A., ve Mutlu, T. (2018). Gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeline ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 123-141. <https://doi.org/10.17755/esosder.306932>

Hackney, H., ve Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı* (Çev. T. Ergene ve S. Aydemir). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Hofstede, G. 2001. *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations* (2 ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

Ivey, A. E., Ivey, M. B., and Zalaquett, C. P. (2014). *Intentional Interviewing and Counseling: Facilitating Client Development in a Multicultural Society* (9th Edition). Boston, MA: Cengage

İlhan, T., Rahat, E. ve Yöntem, M. K. (2015). Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecinde yaşadıkları danışma kaygısına ve süpervizyon eğitimine yönelik deneyimlerinin

incelenmesi [Öz]. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulmuş sözlü bildiri*, Mersin Üniversitesi, Mersin.

Kalkan, E., ve Güven, M. (2024). Psikolojik danışman adaylarının yaptıkları ilk psikolojik danışma oturumunun yorumlayıcı fenomenolojik analizi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 10(2), 102-114. <https://doi.org/10.34137/jilses.1496902>

Koçyiğit, M. (2020). "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersinde grup süpervizyonu sürecinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 1116-1146. <https://izlik.org/JA64TA54TH>

Korban, İ. (2018). *Psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin psikolojik danışma becerilerini yordama düzeyi* (Yayın No. 494169). Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Korkut-Owen, F., Tuzgöl-Dost, M. ve Bugay, A. (2014). Psikolojik danışman eğitimcilerinin psikolojik danışman adaylarının mesleğe ilişkin kişisel eğilimleri hakkındaki görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 1037-1055.

Mercan, O. ve Dursun, A. (2023). Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon deneyimlerine ilişkin değerlendirmeleri: bir karma yöntem çalışması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 105-134.

Meydan, B. (2013). Psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerileri eğitimine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 308-320.

Meydan, B. ve Koçyiğit-Özyiğit, M. (2016). Süpervizyon ilişkisi: Psikolojik danışma süpervizyonunda kritik bir öge. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 225-257

Ronnestad, M. H. and Skovholt, T. M. (2003). The journey of the counselor and therapist: Research findings and perspectives on professional development. *Journal of Career Development*, 30, 5-44.

Rogers, C. (1951). *Client-Centered Therapy: Its Current Practice, Implications and Theory*. London: Constable.

Stoltenberg, C. D., and McNeill, B. W. (2010). *IDM supervision: An integrative developmental model for supervising counselors and therapists* (3rd ed.). New York: Routledge.

Sue, D. W., and Sue, D. (2008). *Counseling the Culturally Diverse: Theory and Practice* (5th Edition). New York, NY: John Wiley & Sons.

Voltan-Acar, N. (2004). *Ne kadar farkındayım? Gestalt terapi*. Ankara: Babil Yayıncılık.